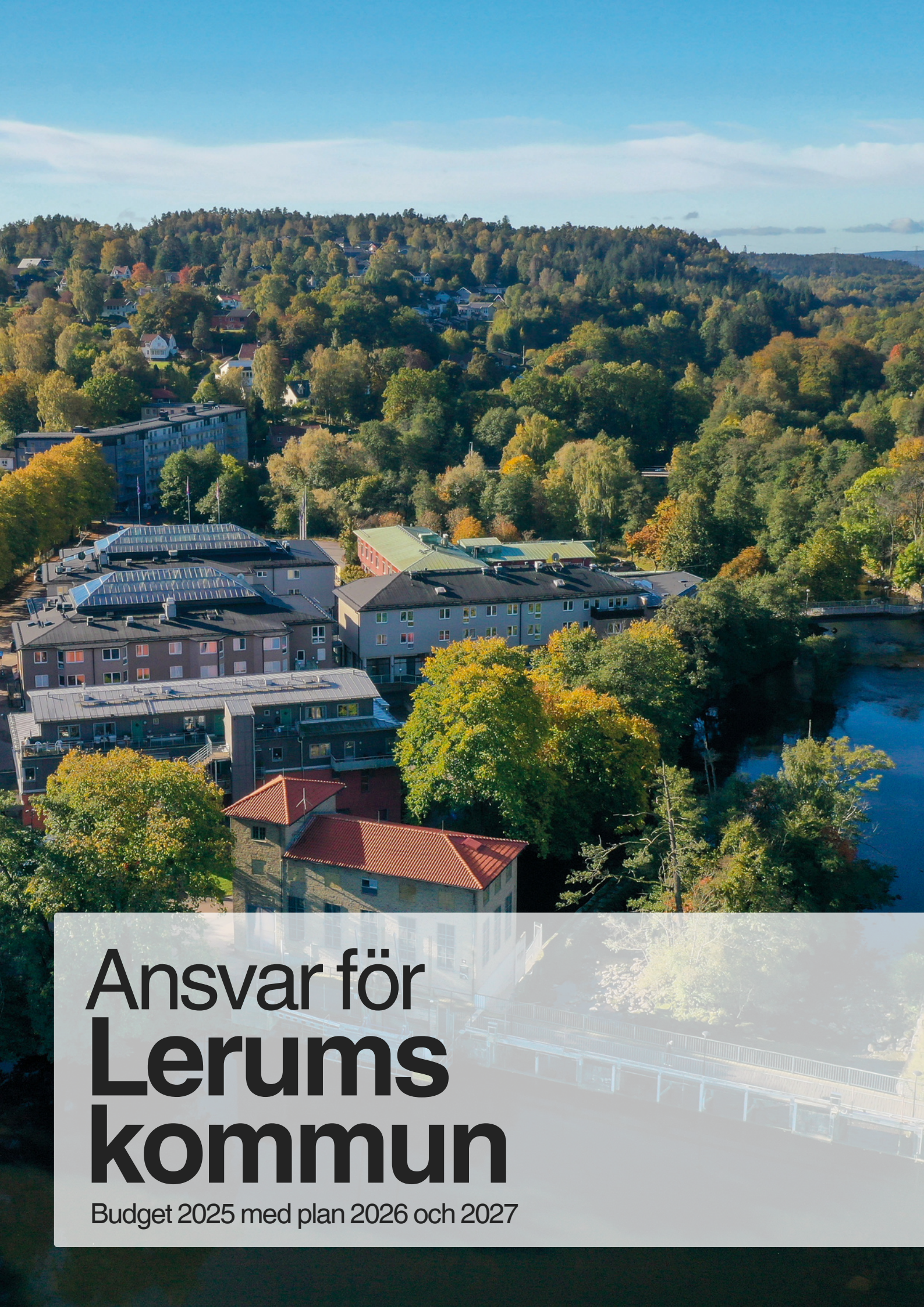

An aerial photograph of Lerum, Sweden, during autumn. The foreground shows modern apartment buildings with solar panels on their roofs. In the background, a dense forest of trees with vibrant yellow and orange foliage covers a hillside. A river or lake is visible on the right side of the image. The sky is clear and blue.

Ansvar för **Lerums kommun**

Budget 2025 med plan 2026 och 2027

Innehåll

Ansvar för Lerums kommun	3
Styrning och uppföljning	4
Mål- och resultatstyrning	4
Budget och verksamhetsplan.....	4
Uppföljning	4
Uppsiktsplikt och intern kontroll.....	4
Agenda 2030	5
God ekonomisk hushållning	6
Ekonomiska förutsättningar	8
Ekonomisk fördelning av resurser år 2025	13
Nämndernas uppdrag	14
Kommunstyrelsen.....	14
Utbildningsnämnden	18
Stöd- och omsorgsnämnden	21
Samhällsbyggnadsnämnden	26
Kultur- och fritidsnämnden	29
Överförmyndarnämnden	31
Individnämnden.....	32
Miljö- och byggnadsnämnden.....	33
Valnämnden	34
Investeringar	35
Investeringsbudget 2025 med plan 2026-2027	35
Investeringsportföljen.....	38
Strategiska projekt.....	40
Koncernen.....	41
Finansiella rapporter	42
Driftredovisning	42
Resultaträkning.....	43
Sammanfattad kassaflödesanalys	43
Balansräkning.....	44
Investeringsredovisning	45

Ansvar för Lerums kommun

I en tid av dalande skolresultat i Sverige sticker Lerums kommun ut med sin positiva utveckling. Behörigheten bland våra elever ökar och fler har numera chansen att därför vidareutbilda sig till drömyrket. Andelen elever som går ut med godkända betyg ökar, meritvärdet ökar och vi ser en ökning av andelen godkända elever i matematik. Behörigheten bland eleverna följer även vårt arbete med behörigheten bland våra lärare. Lärarbehörigheten har ökat till den högsta nivån på över nio år. Det är mycket glädjande att se hur kommunen stärks som en skolkommun och att vårt arbete med att prioritera utmaningarna i Lerums skolor ger resultat.

Detta har vi gjort utan att tvinga fram underskott i kommunens ekonomi. Underskott som framtidens generationer hade tvingats hantera genom sämre välfärd eller höjd skatt. Genom vårt ansvarstagande har kommunen präglats av god kostnadskontroll där varje skattekrona gått till välfärden eller för att betala av de lån som dåtidens politiker tagit för nutidens investeringar. Gemensamt fortsätter vi ta ansvar, även i lågkonjunktur, även under tuffa inflationstider för Lerums kommuns bästa.

Utgångspunkten i vårt gemensamma arbete är att varje människa är unik, med egna önskemål och intressen. Rätten till självbestämmande är lika viktig oavsett ålder. Den välfärd som betalas med våra gemensamma resurser ska därför präglas av stor valfrihet, hög kvalitet, ett värdigt bemötande och finnas tillgänglig för alla som behöver den. Med detta arbetar vi varje dag för att fortsätta förbättra kommunens vård och omsorg.

Kommunen minskar nu sina utsläpp och energiförbrukning samtidigt som energiproduktionen ökar. Tillsammans har vi genomfört åtgärder för en effektiv klimatpolitik som inte försvårar för kommuninvånarnas vardagspussel utan tvärtom, förenklar för den som vill göra rätt. Det arbetet ska med den här budgeten intensifieras.

Utvecklingen av näringslivets förutsättningar i Lerums kommun fortsätter i en positiv riktning. Detta gäller nuvarande företag genom god dialog, företagslotsar och en serviceorganisation som finns där när den behövs. Det gäller dock även framtida företagsetableringar genom ny verksamhetsmark i Jeriko men också förtätning och utvidgning av befintliga verksamhetsområden i kommunen.

I en osäker tid med krig i vårt närområde har Lerums kommun ökat sin kris- och krigsberedskap och samtidigt ökat tryggheten bland våra kommuninvånare. Numera står Lerums kommun bäst rustad inför framtiden i Västra Götalandsregionen och kommunen är en av de tryggaste i Sverige. Gemensamt tar vi ansvar för att stärka våra kommuninvånares frihet, säkerhet och trygghet.

Tillsammans tar vi ansvar för Lerums kommun.

Viktor Lundblad

Renée Bengtsson

Styrning och uppföljning

Mål- och resultatstyrning

Kommunens styrmodell bygger på målstyrning utifrån ett övergripande ansvar med prioriterade inriktningar och inriktningar.

Lerums kommuns nämnder och styrelser ska följa kommunens mål, riktlinjer, principer, praxis, reglementen och policys liksom övriga lagar, avtal och anvisningar. Konsekvenser av beslut ska rymmas inom tilldelad nettobudget. Måluppfyllelse av kommunfullmäktiges mål ska ske liksom ett strukturerat arbete med fullmäktiges prioriterade inriktningar. Nämnder och styrelser har både ett kvalitativt och ekonomiskt ansvar för verksamheten.

Budget och verksamhetsplan

Utifrån kommunfullmäktiges budgetbeslut ska kommunstyrelsen och nämnderna i sina respektive verksamhetsplaner fördela budgetram och ange vad som ska utföras under året för att uppnå det övergripande ansvaret och prioriterade inriktningar. Kommunstyrelsen och nämnderna ska arbeta med att identifiera framgångsfaktorer och ta fram olika stödjande nyckeltal utifrån sina angivna prioriterade inriktningar och inriktningar.

Uppföljning

I delårsrapport per april och augusti sker uppföljning av både verksamhet och ekonomi. Dessa uppföljningar innefattar dels styrelsernas och nämndernas verksamhetsplaners övergripande ansvar och prioriterade inriktningar inklusive analys och årsprognos, dels ekonomisk årsprognos inklusive analys för drift och investeringar. Båda uppföljningarna rapporteras till kommunfullmäktige. Utöver det görs månadsrapporter i februari och oktober som visar det ekonomiska utfallet under året och som rapporteras till kommunstyrelsen. Vid befarat underskott ska beslut om åtgärder fattas med syfte att inte överskrida ekonomiska ramar. I årsredovisningen ska övergripande ansvar, prioriterade inriktningar och ekonomiska resultat för hela året följas upp, analyseras och presenteras för kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen sammanställer kommunens årsredovisning utifrån nämndernas och bolagens verksamhetsberättelser.

Uppsiktsplikt och intern kontroll

Av kommunallagen framgår att kommunstyrelsen har en skyldighet att ha uppsikt över nämndernas, de kommunala bolagens samt kommunalförbunds verksamheter.

Nämnderna och kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom sitt verksamhetsområde. De ska styra, följa upp, analysera och besluta om åtgärder med anledning av resultaten. För nämnderna ska uppföljningen av intern kontrollen beslutas av nämnden och rapporteras till kommunstyrelsen.

Agenda 2030

Språk, verktyg och ramverk

Lerums kommun använder Agenda 2030 som språk, verktyg och ramverk för prioritering i budget, verksamhetsplan och annan styrning. Kommunens verksamheter ska anpassa till Agenda 2030. Mål och indikatorer inom Agenda 2030 ska konkretiseras i kommunstyrelsens och nämndernas verksamhetsplaner.

Välfärdsuppdraget

Agenda 2030 handlar i betydande delar om att leverera välfärd, som sammanfaller med kommunens tre grundläggande välfärdsuppdrag:

- **Tjänsteuppdraget** innebär att genom insatser i olika verksamheter tillgodose medborgarnas behov av utbildning, trygghet och hälsa.
- **Demokratiuppdraget** innebär att de förtroendevalda tillvaratar medborgarnas intressen genom inflytande i allmänna val och genom återkommande dialoger.
- **Samhällsbyggaruppdraget** innebär att utveckla samhället i en hållbar riktning. Kommunen har inte egen rådighet över alla insatser som behöver göras. Arbetet måste därför ske tillsammans med flera intressenter.

Hållbarhetsuppföljning

Agenda 2030 följs upp genom delårsrapportering i kommunstyrelsens och nämndernas verksamhetsberättelser och i årsberättelsen för Lerums kommun. Uppföljningen sker på helhetsnivå i delårsrapport och årsredovisning. Kommunens samlade förflyttning och utveckling är överordnad och styrande framför de enskilda nämndernas förflyttning.

Lerums kommun använder 81 indikatorer som visar status och trender för kommunen och som möjliggör jämförelser.

God ekonomisk hushållning

Kommunens verksamhet ska bedrivas enligt principerna för god ekonomisk hushållning. Det innebär att kommunen ska uppfylla både fullmäktiges mål för verksamheten och de finansiella målen. Målen ska utvärderas i årsredovisningen vid det aktuella budgetårets slut.

Verksamhetsperspektiv

För att nå god ekonomisk hushållning inom kommunens verksamhet ska all verksamhet planeras och bedrivas ur tre perspektiv:

- **Generationsperspektivet:** kommunens verksamhet ska bedrivas på ett sätt som säkerställer att kommande generationer får en bra kommunal service.
- **Resursutnyttjandeperspektivet:** kommunens verksamhet ska bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt, så att maximal nytta erhålls med minsta möjliga resursåtgång. Det ställer krav på kommunen att ständigt utveckla och förbättra den verksamhet som bedrivs.
- **Måluppfylleseperspektivet:** de resurser som finns tillgängliga ska användas på ett sätt som gör att verksamheten når kommunens övergripande mål och inriktning.

Generationsperspektivet och resursutnyttjandeperspektivet förutsätts ligga till grund för kommunfullmäktiges mål vilket medför att måluppfylleseperspektivet är det styrande perspektivet för den verksamhet som planeras och genomförs.

Uppföljning sker genom grunduppdrag med prioriterade inriktningarna för budgetåret i nämndernas verksamhetsberättelse samt med en sammanfattande bedömning i årsredovisningen.

Finansiellt perspektiv

Utgångspunkten i Lerums kommun är ett långsiktigt och kontinuerligt arbete för att bibehålla en god och balanserad finansiell ställning och därmed uppfyllelse av god ekonomisk hushållning. Budgeterade nivåer som anges i budget innebär att samtliga mål bedöms uppfyllas över budget- och planåren. De finansiella målen för god ekonomisk hushållning är följande:

- **Resultat:** Årets resultat inklusive ansvarsförbindelsen ska uppgå till minst 2 procent över en rullande tioårsperiod. Årets resultat inklusive ansvarsförbindelsen är budgeterad till 1,5 procent 2025 och 2 procent för planperioden. Räknat som en rullande tioårsperiod (2016-2025) uppgår resultatet mätt som ett medelvärde till 3,5 procent fram till och med år 2025. Motsvarande uppgår till 3,3 procent för båda planåren 2026 och 2027
- **Soliditet:** Soliditeten för kommunkoncernen inklusive ansvarsförbindelsen ska som lägst uppgå till 25 procent. För budgetåret 2025 uppgår soliditeten till 27,8 procent för kommunkoncernen. För planåret 2026 uppgår det till 27,5 procent och planåret 2027 till 27,3 procent. Detta innebär att målet bedöms uppnås över budget- och planåren.
- **Skuldnivå:** Kommunens externa upplåning får maximalt uppgå till 85 procent som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. För 2025 är kommunens upplåning budgeterad till 60 procent (cirka 1,9 miljarder kronor) räknat som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. För planåren 2026 och 2027 uppgår upplåningens andel till 67 procent respektive 73 procent. Vid en ränta på 3 procent medför denna upplåningsnivå räntekostnader med helårseffekt för planår 2027 på cirka 75,8 miljoner kronor. Kommunens investeringar finansieras genom både egna medel och genom lånefinansiering vars räntekostnader ianspråktar det ekonomiska utrymmet. Det är därför av vikt att skuldnivån begränsas och följer kommunens utveckling och finansiella kapacitet.

Lerums kommun införde en resultatutjämningsreserv från och med 2022 års bokslut. Medel har reserverats till reserven vid två tillfällen som uppgår till 50,6 miljoner kronor. Reserverade medel kan disponeras under vissa förutsättningar för att balanskravsresultatet ska uppnås. Lerums kommun införde även en resultatreserv efter beslut i kommunfullmäktige i juni 2024. Denna börjar gälla från räkenskapsår 2024 och medel kan reserveras till denna först efter beslut om årsredovisning 2024.

Ekonomiska förutsättningar

Beräkningar och antaganden i denna budget baseras på prognoser från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) per oktober månad 2024.

Miljoner kronor	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Skatteintäkter	2 170	2 300	2 440	2 583	2 652	2 781	2 920	3 047
Generella statsbidrag och utjämning	390	402	428	418	446	453	435	417
Procentuell förändring		5,5%	6,1%	4,7%	3,2%	4,4%	3,7%	3,2%
Verksamhetens nettokostnader	2 419	2 420	2 741	2 877	2 978	3 099	3 208	3 301
Procentuell förändring		0,1%	13,3%	5,0%	3,5%	4,0%	3,5%	2,9%

Skattesats

År 2025 uppgår Lerums kommuns kommunala skattesats till 20,65 kronor vilket är oförändrat.

Internränta

Kommunens internränta bygger på beräkningar av kommunens upplåningskostnader för budgetåret som främst påverkas marknadsräntor vid refinansiering och nyupplåning. Internräntan för 2025 föreslås vara oförändrad jämfört med 2024, det vill säga 2,5 procent.

Pensioner - fullfondsmodell

I denna budget inkluderas värdeförändringar för samtliga pensionsåtaganden med motivet att det ger en rättvisande bild av kommunens finansiella ställning. Det påverkar därmed resultaträkningen och det budgeterade resultatet.

Vid beräkning av balanskravet används kommuns resultat enligt blandmodellen. I budget 2025 uppgår resultat enligt blandmodellen till ca 20 miljoner kronor, vilket är drygt en procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Balanskravet

Enligt det lagstadgade balanskravet ska kommunen bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att kostnaderna inte överstiger intäkterna. Det är inte tillåtet att budgetera och redovisa underskott. Balanskravet anger den lägsta nivån en kommun kan ha.

Enligt lag om kommunal bokföring och redovisning ska realisationsvinster vid försäljning av anläggningstillgångar samt orealiserade vinster och förluster i värdepapper exkluderas från årets resultat i uträkningen av balanskravsresultatet i årsredovisningen. Dessa delar budgeteras ej.

	Utfall	Budget	Budget	Budget	Budget
Balanskravsresultat	2023	2024	2025	2026	2027
Årets resultat enligt resultaträkning	62	0	48	68	69
Ansvarsförbindelsens förändring	3	18	-29	-40	-32
Samtliga realisationsvinster	-78	0	0	0	0
Orealiserade vinster i värdepapper	-17	0	0	0	0
Orealiserade förluster i värdepapper	0	0	0	0	0
Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	65	0	0	0	0
Årets resultat efter balanskravsjustering	35	18	20	28	37
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-5	0	0	0	0
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	0	0	0	0	0
Balanskravsresultat	30	18	20	28	37

Finansiering

Baserat på investeringsnivåerna i budgeten utvecklas kommunens upplåning samt kommunens finansiella mål för god ekonomisk hushållning på följande vis. I kommunkoncernen ingår Lerums kommun, Lerum Energikoncernen och KB Hedeheim.

miljoner kronor	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Låneskuld Lerums kommun (mnkr)	1 714	1 929	2 245	2 528
Förändring av låneskulden (mnkr)	179	297	316	283
Skuldnivå som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	55%	60%	67%	73%
Kommunkoncernens soliditet (%)	29%	28%	28%	27%
Årets resultat inkl ansvarsförbindelse (%)	0%	1,5%	2%	2%

Investeringsnivåerna för budget- och planåren medför behov av nyupplåning under perioden, vilket innebär att låneskulden bedöms vara cirka 2,5 miljarder kronor vid planperiodens utgång. Kommunens upplåningsränta uppgår till 2,62 procent per juli 2024. Den förväntade räntekostnaden 2025 är cirka 51,5 miljoner kronor och bedöms fortsätta öka årligen över planperioden. Den genomsnittliga räntenivån för kommunens upplåning har ökat väsentligt sedan 2022 till följd av högre marknadsräntor. Även om ökningstakten i marknadsräntorna avtagit och dessutom sänkts något under första halvåret 2024 bidrar refinansiering och nyupplåning till att kommunens snittränta ökar under budget- och planåren till följd av de numera högre räntenivåerna.

Kommunkoncernens soliditet minskar över planperioden främst eftersom resultatnivån inte följer utvecklingen av investeringarna. Kommunen tvingas därför i stället finansiera investeringarna i högre grad med lån än egna medel, det vill säga resultatet.

Avgiftsfinansierad verksamhet

I Lerums kommun finns verksamhet som finansieras helt eller delvis av avgifter. Dessa verksamheters taxor och avgifter avgörs i ett separat ärende som beslutas av kommunfullmäktige i samband med årets budgetbeslut.

Den största av de avgiftsfinansierade verksamheterna utgörs av vatten- och avloppsverksamhet och renhållningsverksamhet. Dessa verksamheter finansieras inte av skattemedel, förutom att kretsloppsenheten har ett skattebidrag på 0,5 miljoner kronor per år för hantering av gamla deponier. Vatten- och avlopp erhåller 2,0 miljoner kronor per år för att täcka framför allt kostnader för åtgärder riktat mot hela skattekollektivet, till exempel möjliggöra för räddningstjänstens tillgång till brandposter. VA och renhållning finansieras i övrigt via avgifter som tas ut av kunderna. Eventuella överskott som kan uppkomma lyfts till en skuld till VA kollektivet (de som betalat avgifterna), denna skuld ska sedan regleras inom en tre års period vilket innebär att VA verksamheten måste anpassa taxan efter verksamheten.

Fullmäktige fastställer taxorna och samhällsbyggnadsnämnden ska utifrån taxan besluta budget för verksamhetsåret. Vatten- och avloppsverksamhetens och renhållningsverksamhetens investeringsanspråk ingår i den totala upplåningsramen för Lerums kommun, men kapitalkostnader finansieras via taxor. Taxorna för vatten- och avlopp samt renhållning för 2025 beslutas i eget ärende.

Investeringar

Lerums kommuns investeringar samlas i en investeringsportfölj. En gång om året lämnas förslag till investeringsbudget, baserat på uppdaterade ekonomiska förutsättningar samt aktuell portfölj, för beslut i kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige beslutar om portföljens innehåll på fem verksamhetsnivåer:

- Verksamhetslokaler
- Samhällsbyggande verksamhet
- Renhållning
- Vatten och avlopp
- Nämndernas verksamhetsinvesteringar

Uppföljning och prognos av investeringar sammanställs och rapporteras till kommunfullmäktige vid två tillfällen under året, april och augusti, eller vid behov. Vid varje uppföljningstillfälle ska investeringsportföljens aktuella ekonomiska status presenteras och analyseras tillsammans med uppdaterade konsekvenser.

Vid befarat underskott ska ansvarig nämnd utarbeta förslag på åtgärder i syfte att undvika underskott. Omprioriteringarna ska presenteras och godkännas av kommunfullmäktige. Om ingen sådan åtgärd kan identifieras, eller om åtgärder skulle ha en alltför kraftig negativ påfölj för ekonomi och/eller verksamhet, ska ett förslag på utökad investeringsram föreläggas kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen ska årligen fastställa en lokalresursplan vilken utgör grund för kommande prioritering/inriktning av investeringsportföljen.

I budget 2025 med plan 2026-2027 föreslås några särskilt strategiska investeringar utöver ordinarie investeringsbudget. Dessa är Norra Hallsås skola fortsättning från 2024, renovering och ombyggnad av Vattenpalatset, byggnation av en ny ishall samt strategiska markförvärv.

Varje verksamhet har verksamhetsspecifika investeringar. Det kan röra sig om investeringar av engångskaraktär, exempelvis inköp av övervakningskameror, men även årligen återkommande investeringar, till exempel inventarier och medicinteknik.

Kommunens exploateringsverksamhet införskaffar, utvecklar och iordningställer mark för bostads- och verksamhetsändamål. Exploateringsprojekt sträcker sig över flera år och innebär omfattande och tidskrävande utredningar. Den ekonomiska slutredovisningen för projekt ligger i slutskedet av genomförandet. Inkomster består av intäkter för markförsäljning, gatukostnadsersättningar och exploateringsbidrag från exploatörer. Dessa inkomster syns inte i investeringsbudgeten. Grundprincipen är att kommunen ska förvalta sina fastigheter väl och tillämpa en marknadsmässig prissättning vid exploatering. Utgifter består av kostnader för inköp och iordningsställande av mark och utgifter för att bygga kommunala anläggningar inom exploateringsområden.

Ekonomisk fördelning av resurser år 2025

Nämndernas ramar ökar med 145 miljoner kronor mellan 2024 och 2025.

Med utgångspunkt i budgeterad ram 2024 har justeringar skett genom dels omriktningar för tillfälliga projekt och satsningar med 5 miljoner kronor, dels minskade personalomkostnadspålägg kostnader (po-kostnader)¹ för 2025 med 59 miljoner kronor. Nämnderna fick till 2023 ökade ramar för de då höjda po-kostnaderna till följd av ökade pensionskostnader för kommunen. När nu po-kostnaderna minskar justeras ramarna därefter.

Justering för minskade po-kostnader	
Kommunstyrelsen	-4
Utbildningsnämnden	-31
Stöd- och omsorgsnämnden	-14
Samhällsbyggnadsnämnden	-6
Kultur- och fritidsnämnden	-1
Individnämnden	-2
Miljö- och byggnadsnämnden	-1
	-59

Pensionsnettot inom finansförvaltningen kommer att bidra till fördelningsutrymme med 25 miljoner kronor.

Efter dessa justeringar uppgår fördelningsutrymmet till 209 miljoner kronor. Fördelningsutrymmet 2024 var 163 miljoner kronor.

Efter ovan beskrivna justeringar har ramarna ökat med 3,2 procent. Det ger en ökning med 95 miljoner kronor till nämnderna 2025.

Fördelningar har även skett gällande kompensation för riktade medel med 93 miljoner kronor och tillkommande lokalkostnader 22 miljoner kronor enligt nedan tabeller.

Riktade medel 2025	
Kommunstyrelsen	
inklusive nyttjande av reserv	19
Utbildningsnämnden	52
Stöd- och omsorgsnämnden	12
Samhällsbyggnadsnämnden	5
Kultur- och fritidsnämnden	3
Individnämnden	3
	93

Kompensation tillkommande lokalkostnader	
Utbildningsnämnden	12
Stöd- och omsorgsnämnden	2
Samhällsbyggnadsnämnden	7
Kultur- och fritidsnämnden	1
	22

Det har även skett några justeringar mellan nämnder. Dessa framgår under avsnitten Ekonomi och förutsättningar för respektive nämnd.

¹ Personalomkostnadspålägg (po), här ingår bland annat de lagstadgade arbetsgivaravgifterna och den kollektivavtalade avtalspensionen. Lerums kommun använder det av SKR rekommenderade po-pålägg som riktmärke i budget.

Nämndernas uppdrag

Kommunstyrelsen

Övergripande ansvar

Kommunstyrelsen har en särskild ställning i och med styrelsens ledande och samordnande roll samt styrelsens uppsiktsplikt gentemot kommunens nämnder och bolag. Den har ett helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomisk ställning. Kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Kommunstyrelsen ska också ha uppsikt över kommunala bolag, stiftelser och kommunalförbund.

Kommunstyrelsen ska leda kommunens verksamhet genom att utöva en samordnad styrning och leda arbetet med att ta fram styrdokument för kommunen. Kommunstyrelsen ska följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning och fortlöpande i samråd med nämnderna följa upp de fastställda målen och återrapportera till kommunfullmäktige

I kommunstyrelsens ansvarsområde ingår bland annat kommunikation, IT, trygghet- och säkerhetsarbete, jämställdhets-, demokrati-, och folkhälsofrågor, registratur, nämndadministration, kommunarkiv, ekonomistöd, upphandling och bemanning. Här ingår även ansvaret för räddningstjänst.

Kommunstyrelsen har ansvar för Plattform Lerum, strategiska kollektivtrafikfrågor, strategisk trafikförsörjning- och lokalförsörjning, strategisk samhällsplanering, vuxenutbildning, arbetsmarknad/sysselsättning och näringsliv. Vidare är kommunstyrelsen kommunens anställningsmyndighet, arbetslöshetsnämnd och arkivnämnd.

Prioriterade inriktningar för kommunstyrelsen år 2025

- Verksamhetsutveckla genom digitalisering, automatisering och AI för att klara välfärdens utmaningar.
- Genomför åtgärder för att förebygga arbetslöshet och få folk i arbete.
- Genomför personalfrämjande åtgärder i syfte att minska sjukfrånvaron.
- Genomföra åtgärder för att nå Sveriges bästa näringslivsklimat.
- Genomföra åtgärder för att öka tryggheten, säkerheten och krisberedskapen.
- Inför ett extra bidrag till föreningar för varje gång de deltar i nattvandringar.
- Genomföra åtgärder för att stärka kontakten med motorburna ungdomar.
- Genomföra åtgärder för att minska kommunens klimatavtryck.

Inriktningar för mandatperioden

Digitaliseringens möjligheter

Lerums kommun, liksom övrig offentlig förvaltning, befinner sig i en digital omformning. Detta är helt nödvändigt för att effektivisera och leverera god service inom välfärden till kommunens invånare. Den digitala mognaden i förvaltningsorganisationen har under de senaste åren ökat. Bland annat tilldelades Lerums kommun digitaliseringspriset för störst ökning i touch-less fakturor 2024. Den positiva utvecklingen behöver fortsätta.

Kontakten med kommunen ska bli bättre genom fler e-tjänster. Det kan bland annat handla om möjligheten att ansöka om ökad tid till förskolan eller fritidshem, eller ansökan om ekonomiskt bistånd. Nya papperskorgar med sensorer för att mäta fyllnadsgrader är andra exempel som redan idag införts och som bör utökas. Möjligheten att effektivisera renhållning och parkskötsel likaså.

Med hjälp av digitalisering och AI kan flaskhalsar undvikas till förmån för helhetssyn och samarbeten över verksamhets- och sektorsgränser. Genom allt detta stärks kommunens leveransförmåga gällande välfärdsuppdraget och kommuninvånarna kan få bättre service.

En stabil ekonomi i balans

Sveriges ekonomi befinner sig i en lågkonjunktur med svagare arbetsmarknad och minskade skatteintäkter. Riksbankens styrränta har under en lång tid slagit hårt mot hushåll och bostadsbyggandet har i princip stannat av. Inflationen är dock besegrad och befinner sig under målet på 2 procent. Återhämtningen står för dörren och konjunkturläget väntas bli bättre. Detta påverkar även kommunernas ekonomi som, på grund av hög inflation, fått ett högt personalomkostnadspålägg som minskar i år. Tack vare en budget som tog höjd för framtiden med bra strategier och god kostnadskontroll har Lerums kommuns ekonomi lyckats övervintra och samtidigt som vi lyckats satsa på välfärden.

Bland annat avslutades medlemskap i olika organisationer och samarbetsorgan som inte bedömdes vara kärnverksamhet. Tydliga bolagsstyrningsprinciper med ökad avkastning till kommunen infördes och medel avsattes i en resultatutjämningsreserv och en resultatreserv infördes. Arbetet med arbetslinjen där alla som kan arbeta och ska arbeta har även lett till att Lerums kommun idag har en av Sveriges lägsta arbetslöshet. Den utvecklingen ska fortsätta. Allt detta möjliggjorde ökade ekonomiska ramar till kärnvälfärden och på sikt utrymme för att kunna sänka skatten.

En attraktiv och stimulerande arbetsgivare

Att hitta rätt personal med rätt kompetens pekas ut som välfärdens största utmaning. En kompetensförsörjningsstrategi har tagits fram och ligger till grund för arbetet med att hitta kompetens. Lerums kommun har utmaningar med sjukfrånvaron och ett särskilt arbete behöver därför göras inom det området. En förstärkning av friskvårdsbidraget per anställd utöver den tidigare höjningen från 2023 ska genomföras. Därtill ska även en särskild satsning med fokus på klimakteriet göras med syfte att skapa ökad kunskap, öppnare samtal och sjunkande sjukfrånvaro.

Sveriges bästa näringslivsklimat

Lerums kommun behöver ständigt arbeta med att locka hit fler företag och att få våra befintliga företag att växa. Genom ett förbättrat näringslivsklimat skapar vi fler arbetstillfällen och ökade skatteintäkter som stärker ekonomin och möjligheten att bygga ut vård, skola och omsorg. Det behövs därför ytterligare verksamhetsmark, lokaler för företagsetableringar och samverkanytor för att stärka konkurrensen och tillväxten.

En av de viktigaste frågorna för ett livskraftigt näringsliv är tillgången till duktiga medarbetare och svårigheter att hitta rätt kompetens bedöms idag vara det största tillväxthindret för näringslivet. För att Lerums kommuns näringsliv fortsatt ska vara konkurrenskraftigt så att fler företag söker sig hit behöver kommunen kartlägga behoven, dimensionera utbildningarna, samverka regionalt och med näringslivet, utveckla vägledningen och locka elever till de utbildningar där jobben finns. På så sätt säkras vi framtiden, minskar bidragsberoende och gör vår plats på jorden roligare och bättre!

Trygghet, säkerhet och beredskap i en orolig tid

I och med det försämrade säkerhetsläget i världen har Lerums kommun ökat satsningarna på säkerhet och trygghet, bland annat genom aktivt arbete utifrån styrdokument för krisberedskap, uppstart av trygghetsråd samt fullgjort ansvar utifrån ny lagstiftning om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete genom att upprätta en lägesbild över brottsligheten och mot bakgrund av den ta fram en åtgärdsplan.

Arbetet med ytterligare åtgärder för att stärka tryggheten, säkerheten och beredskapen ska genomföras inom ramen för kommunens ansvar och samverkan. Bland annat ska fler trygghetsforum starta upp med lokala aktörer i våra tätorter. Nattvandrarinsats ska uppmuntras genom att införa ett extra bidrag till föreningar för varje gång de deltar och tillstånd ska sökas för att sätta upp trygghetskameror på våra skolgårdar efter skoltid. Under året ska även kommunens arbete gentemot Västra Götalandsregionen för att etablera en Mini-Maria stärkas.

Ett hållbart samhälle för människor, planeten och välbefindandet

Fler åtgärder för att minska kommunens klimatavtryck ska genomföras tillsammans med relevanta aktörer. Så lite som möjligt ska gå till energiåtervinning och mer ska sorteras. Matsvinnet ska minska i både tillagning och servering. Kommunen ska öka den egenproducerade förnybara elen i egna fastigheter och öka andel fossilfria fordon i

kommunorganisationen. I upphandlingar ska tydliga kriterier för minskade utsläpp ställas och ängsblommor ska planteras för att hjälpa pollinerande insekter för att säkerställa den biologiska mångfalden. En särskild satsning genomförs därtill för att säkerställa genomförandet av Kommunernas klimatlöften 2024-2026.

Ekonomi och förutsättningar

Kommunstyrelsens budgetram ökar med 21,8 miljoner kronor år 2025.

- Ökade priser och löner: 7,8 miljoner kronor
- Tillfälliga projekt 2024 som avslutas: -4,0 miljoner kronor
- Justering för minskade po-kostnader: -4,2 miljoner kronor
- Justering mellan nämnder: 2,9 miljoner kronor
- Riktade medel: 19 miljoner kronor inklusive nyttjande av kommunstyrelsens reserv (5 mnkr).

När tillfälliga projekt avslutas så kan deras resurser riktas om. Det gäller en riktad resurs på 4,0 miljoner kronor för en tillfällig digitaliseringspott.

Kommunstyrelsens reserv nyttjas till de riktade insatserna.

Riktade medel	
Höjning av friskvårdsbidraget	1,3
Hållbarhet och agenda 2030 inklusive genomförande av klimatlöfte	6,0
Näringsliv	0,6
Verksamhetsutveckling inklusive digitalisering	2,5
Samlad försäkringslösning	1,2
IT och verksamhetssystem	1,8
Ledarskapssatsning	1,0
Räddningstjänsten Storgöteborg	1,7
Digitaliseringsenhet	4,0
Klimakteriesatsning	1,0
Epa-ambassadör	0,2
Extra bidrag till föreningar som nattvandrar	1,5
Säkerhet och trygghetsarbete	1,5
Kommunstyrelsens reserv	-5,0
Totalt riktade medel kommunstyrelsen	19,3

Intäkter kommunstyrelsen	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Budgetram	253	275	284	292
Tillkommande övriga intäkter*	43			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

Utbildningsnämnden

Övergripande ansvar

Utbildningsnämnden är ansvarig för följande verksamheter som enligt skollagen ingår i skolväsendet (2010:800): förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, fritidshem, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola.

Utbildningsnämnden fullgör de uppgifter som ankommer på vårdgivaren enligt hälso- och sjukvårdslagen för den medicinska delen av elevhälsan och elevhälsan i övrigt i kommunal förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Nämnden är därutöver även ansvarig för följande verksamheter: Särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet samt utbildning enligt lagen (2009:128) om yrkeshögskolan.

Prioriterade inriktningar för utbildningsnämnden år 2025

- Alla elever, både i grundskola och gymnasium, ska fullfölja sina studier.
- Ge förutsättningar för alla elever i Lerums kommun gå ur skolan med godkända betyg.
- Minska antalet barn i förskolegrupperna och säkerställa färre elever i klasserna i skolan.
- Genomför åtgärder för att minska den problematiska och långvarig skolfrånvaro.
- Genomför åtgärder för att öka elevers intresse för natur, teknik och omsorg.
- Genomföra åtgärder för att motverka mobbning och trakasserier i skolan.
- Genomför åtgärder i enlighet med riktlinje för hantering av kamerabevakning i kommunala fastigheter i syfte att skapa trygga skolmiljöer även efter skoltid.

Inriktningar för mandatperioden

Elevers rätt till en god utbildning

Lerums kommun har bra skolor som ger sina elever möjligheter till goda studieresultat. Målet för skolan är att varje elev ska nå studieframgång och kunskapskraven. Därmed behöver skolan se varje elev och de som är i störst behov av extra stöd ska också ges detta. I den här budgeten görs därför en särskild satsning på behöriga pedagoger, trygghet och studiero samt förbättrade resultat.

Det kontinuerliga systematiska kvalitetsarbetet konstaterar flera viktiga åtgärder som ligger i linje med tidigare fattade politiska beslut. Bland annat vikten av att satsa på elevers studiero, att tidiga insatser vid avvikelser av studieplanen sätts in och att ett utvecklingsarbete behöver ske vad gäller matematikundervisningen. Detta är viktigt för

att ge förutsättningar för alla elever i Lerums kommun att gå ur skolan med godkända betyg.

Oavsett huvudman ska det vara tydligt att skolan ska fokusera på kunskapsförmedling. Kommunen behöver därför aktivt söka speciallärare och fler behöriga lärare. Den genomförda organisationsanpassningen där behörig personal prioriterats har gjort att Lerums kommun numera ligger över rikssnittet vad gäller behöriga lärare. Den utvecklingen ska fortsätta.

Det är viktigt att säkerställa mindre klasser och mer vuxen närvaro. Det är därför av vikt att Norra Hallsås skola byggs och att fler skolplatser tas fram i enlighet med utvecklingsplan för skolstrukturen.

Även för år 2025 försätter satsningen på den upplevelsebaserade undervisningen och därför avsätts medel för skolorna att avropa vid studiebesök.

Främja närvaro och förebygga frånvaro

Eleverna ska vara i skolan. Därför skapades ett närvaroteam. Det övergripande syftet med närvaroteamets arbete är att få elever med hög skolfrånvaro att återgå i studier genom samverkan med vårdnadshavare, skola, socialtjänst, hälso-sjukvård och andra berörda. Det stora arbetet sker dock ute på skolorna inom elevhälsan. Vi behöver arbeta mer förebyggande och fånga upp familjers behov innan de blivit för stora. När det gäller insatser behöver dessa vara tidiga. Därför går vi vidare med att införa ett skolsocialtteam och avsätter medel för detta ändamål. Dessutom ska vi säkerställa att den troligt nya socialtjänstlagen implementeras i all verksamhet. Även i budget för 2025 får utbildningsnämnden i uppdrag att genomföra åtgärder för att minska problematisk och långvarig skolfrånvaro.

En förskola för stimulering, utveckling och lärande

Lerums kommuns förskolor ska bidra till att stimulera utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg. Dessa viktiga miljöer behöver vårdas och värnas. Barngrupperna i förskolan är dock för stora. För få förskolor har historiskt byggts i kombination med att Lerums kommun inte applicerar ett kösystem för antagande till en förskola. För att barn inte ska missa viktiga och formgivande år i förskolan genomförs en särskild satsning i budget 2025 för att minska antalet barn i förskolegrupperna. Detta i enlighet med utredningen om minskade barngrupper och klasser i förskola och skola.

Gymnasium för trygghet, närvaro och utvecklande utmaningar

Lerums gymnasium är en av kommunens mest konkurrensutsatta verksamheter. Skolvalet innebär att kommunen aktivt behöver arbeta med att säkerställa gymnasiets attraktivitet och särprägel. Allt fler elever väljer idag dessvärre bort program med inriktning på natur, teknik och omsorg samtidigt som dessa kunskaper är högt efterfrågade på arbetsmarknaden. För att långsiktigt arbeta med kompetensförsörjningen får utbildningsnämnden i uppdrag att genomföra åtgärder för att öka elevers intresse för natur, teknik och omsorg.

En trygg skola till för alla

Skolan ska vara en plats för ungas utveckling genom studieframgångar, trygghet och gemenskap med klasskamrater och lärare. Det arbetet förpliktigar i en tid där depression och ångestsyndrom tredubblats och den vanligaste dödsorsaken bland ungdomar är suicid. Skolans arbete med att motverka mobbning och trakasserier behöver därför stärkas. Eleverna och vårdnadshavare behöver vara delaktiga i det trygghetsarbetet.

Bland annat behöver det genomföras åtgärder för att motverka tidig alkoholdebut och missbruk. Det ska finnas ett omedelbart stöd att få. Även på rasterna behöver eleverna känna sig trygga med en väl utbredd vuxennärvaro som man kan lita på. Om det blir nödvändigt med förflyttning så är det mobbaren som ska förflyttas till annan skola i kombination med andra åtgärder.

Skolgårdarna i Lerums kommun är utsatta för skadegörelse, klotter och nedskräpning. För att säkerställa att skolgårdarna tryggas så att miljöerna är bra för våra elever och barn får utbildningsnämnden i uppdrag att genomföra åtgärder i enlighet med riktlinje för hantering av kamerabevakning i kommunala fastigheter.

Ekonomi och förutsättningar

Utbildningsnämndens budgetram ökar med totalt 79,7 miljoner kronor år 2025.

- Ökade priser och löner: 46,6 miljoner kronor
- Justering för minskade po-kostnader: -30,5 miljoner kronor
- Kompensation för tillkommande lokalkostnader: 11,8 miljoner kronor
- Justering mellan nämnder: -0,1 miljoner kronor
- Riktade medel: 51,9 miljoner kronor.

Kompensation för tillkommande lokalkostnader innefattar ett tillägg för Berghultsskolan (2,9 miljoner kronor) samt Torpskolan (8,2 miljoner kronor).

Riktade medel	
Lindénska skolan	12,0
Extra satsning (trygghet, studiero, förbättra resultatet)	18,9
Extra satsning - minska barngrupperna i förskolan	16,0
Avrop studiebesök skolor	2,0
Skolsocialteam	3,0
Totalt riktade medel utbildningsnämnden	51,9

Intäkter utbildningsnämnden	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Budgetram	1 487	1 567	1 622	1 669
Tillkommande övriga intäkter*	190			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

Stöd- och omsorgsnämnden

Övergripande ansvar

Stöd- och omsorgsnämnden ansvarar för att fullgöra kommunens uppgifter enligt lagar och förordningar inom socialtjänsten, den kommunala primärvården och stöd och service till funktionshindrade och etableringsåtgärder samt etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. När det i författning hänvisas till den nämnd som avses i 2 kap 4 § Socialtjänstlagen (2001:453) fullgör stöd -och omsorgsnämnden de uppgifter som författningen avser. Stöd- och omsorgsnämnden är vårdgivare enligt vad som anges i 11 kap 1 § Hälso- och sjukvårdslagen.

Prioriterade inriktningar för stöd- och omsorgsnämnden år 2025

- Öka kvaliteten och möjligheter till mer tid med omsorgspersonal genom relevant och evidensbaserat nyttjande av välfärdsteknologi.
- Utveckla förebyggande, tidiga och evidensbaserade sociala insatser i alla åldersgrupper.
- Följa upp resultatet av införandet av fast omsorgskontakt.
- Bevaka och redovisa intensifieringen av byggnation av BMSS- och LSS-boenden.
- Säkerställ utsatta gruppers möjligheter att delta i bostadsmarknaden i Lerums kommun.
- Stärk arbetet mot våld i nära relationer genom att öka tillgängligheten till lågröskelverksamhet för invånarna samt vidare utveckla arbetet mellan kommunen och relevanta samverkanspartner i syfte att arbeta för ett våldsfritt Lerums kommun.
- Genomför åtgärder för att bryta beroendet av ekonomiskt bistånd.
- Säkerställ språkkunskaperna inom äldreomsorgen.
- Genomför åtgärder för att öka omsorgstagarnas trygghet och minska personalens stress inom hemtjänsten med utgångspunkt i tillitsbaserad styrning.
- Stärk rådigheten över mat och matupplevelsen för boende på särskilt boende.
- Säkerställ att personer med funktionsnedsättning har tillgång till meningsfull sysselsättning genom samverkan med näringslivet och föreningslivet.

Inriktningar för mandatperioden

Omställning till nära vård

Invånare i Lerums kommun har ett behov av att kunna ta del av mer vård i sin närhet. Färre inläggningar på sjukhus, färre resor till olika vårdinrättningar runt vår region ger både kvalitets- och hållbarhetsstärkande effekter. En högre andel mer specialiserad vård som utförs närmre invånaren är positivt men ställer helt nya krav på Lerums kommun.

För Lerums kommun finns viktiga aspekter att beakta för att göra den nödvändiga omställningen. Dels behövs ett tydligt regelverk – något som delvis kan uppnås genom att teckna ett nytt hälso- och sjukvårdavtal med Västra Götalandsregionen. Dessutom behöver samverkan med andra kommuner utarbeta gemensamma arbetssätt. För att invånarna ska få klarhet i hur arbetet går behöver Lerums kommun redovisa hur den goda och nära vårdens omställningsarbete och införande fortgår.

Utöver detta behöver en inventering av områden och insatser där Lerums kommun kan bidra till högre vårdkvalitet genom ökat fokus på insatser inom nära vård genomföras. Denna inventering kan med fördel användas i framtida diskussioner med andra aktörer i samverkan.

Lerums kommun ska stärka arbetet med tillgängliga, tekniskt hållbara och användarvänliga digitala tjänster med hög upplevd invånarnytta inom hela området stöd och omsorg, men särskilt inom särskilt och ordinärt boende för äldre. För detta krävs att Lerums kommun utgör en stark och kompetent röst i rollen som upphandlare.

Det ska vara ett ökat fokus på kärnuppdraget och hög personalkontinuitet inom omsorgen. Användande av digitala tjänster stärker medarbetarnas möjligheter att arbeta mer med god, nära omsorg och vård. Därför behöver Lerums kommun identifiera och digitalisera rutinartade administrativa arbetsuppgifter i en högre takt på ett hållbart sätt.

Tidiga och förebyggande insatser

Att i ett tidigt skede kunna vara närvarande för att se och påverka miljöer och beteenden kan förebygga senare sociala problem för invånaren. Lerums kommun ska fortsätta att utveckla tidiga och förebyggande insatser inom samtliga områden.

Behovet av tidig upptäckt av begynnande demens kan möjliggöra bättre behandling och att rätt insatser kan sättas i ett skede som ger invånaren stort värde under flera år. På så vis kan följdutmaningar undvikas. Den nu permanentade satsningen på demenslotsar kan följas upp med andra nya insatser.

Införandet av fast omsorgskontakt är relevant att följa upp, med utgångspunkt i dess påverkan på den upplevda hälsan för invånare med hemtjänst.

Långvarigt missbruk grundläggs ofta i ungdomsåren och inte minst i skolmiljön. Därför ska det förebyggande arbetet med syfte att undvika ungdomars missbruksdebut stärkas.

Införandet av relevanta evidensbaserade välfärdstjänster ska belysa hur insatserna positivt kan påverka invånarnas såväl uppmätta som upplevda hälsa. Detta då det ger invånarna

en högre kvalitet och medarbetaren en trygghet i att utförd insats skapar sant värde. Dessutom säkras det användandet av våra gemensamma resurser effektivt. Under 2025 finns ett förslag från riksdagen att en ny socialtjänstlag implementeras – ett arbete som kräver ett starkt engagemang från kommunen för att möta upp de förändringar som en ny lag kan medföra.

Den nya socialtjänstlagen möjliggör icke biståndsbedömda insatser skulle kunna vara en god möjlighet att öka nyttan för våra invånare. Därför anser vi att kommunen ska utvärdera och föreslå hur man på ett evidensbaserat och resurseffektivt sätt med invånarnytta i fokus kan ta sig an icke biståndsbedömda insatser.

En trygg och säker hemtjänst

Lerums kommun ska ha en trygg och säker hemtjänst som ger omsorgstagarna god service och omsorg. Det innebär bland annat att vi lever upp till omsorgstagarnas önskemål så som fokus på hög personalkontinuitet, att de själva får välja när hjälpen ska utföras samt att de själva ska kunna påverka innehållet i hemtjänsten. En stark trygghetsfaktor inom både hemtjänst och särskilt boende är möjligheten att göra sig förstådd och förstå de medarbetare man interagerar med, därför behöver språkkunskaper hos medarbetarna möta behoven hos invånarna.

Goda boendeförhållanden inom omsorgen

Alla invånare ska ha en värdig, respektfull och inspirerande livs- och boendemiljö. Lämpliga, goda och flexibla boendeformer för de som behöver vård och omsorg dygnet runt, såväl som för dem som på grund av ålderskrämpor eller påtvingad ensamhet i huvudsak söker ökad bekvämlighet, service och sällskap på gamla dagar ska finnas. Därför krävs ett ökat fokus på utsatta gruppers möjligheter att delta i bostadsmarknaden under ett antal år framöver – kommunen behöver både jobba för det man direkt kan påverka genom egen planering och byggnation såväl som att möjliggöra att marknadens krafter ser Lerums kommun som en möjlighet att utvecklas i. Av extra vikt i närtid är att tillse en balans inom området BMSS och LSS-boenden.

För den som direkt omfattas av särskilt boende tillkommer ett särskilt ansvar för kommunen avseende matupplevelsen. Måltider ska vara anpassade efter önskemål och behov när det gäller allt från portionsstorlekar och smakupplevelser till upplevelsen vid måltidstillfället. För att uppnå detta ska brukarinflytande och upplevelser av såväl mat som matupplevelsen säkerställas.

Medarbetare inom omsorgen

Vi ska bättre ta vara på personalens kompetens såväl som engagemang, förbättra arbetsmiljön och därtill möjliggöra yrkesroller med högt och hållbart medarbetarengagemang. Här ligger ett viktigt arbete för Lerums kommun att över tid följa upp införandet av nya karriärvägar inom omsorgen för att säkerställa att det bidrar till både invånarnytta och möjliggör en förbättrad personalförsörjning. En ökning av den tillitsbaserade styrningen inom hemtjänsten (exempelvis med utgångspunkt i

Mörbylångamodellen) är ett område att utreda för att se hur man kan öka medarbetarengagemang och brukarnytta.

Alla ska ha möjlighet att delta i samhället utifrån sina förutsättningar

I Lerums kommun ska alla ha möjlighet att delta i samhället utifrån sina förutsättningar. För de som på grund av funktionsnedsättning inte har möjlighet att delta i arbetslivet överhuvudtaget, vill vi öka möjligheterna till en meningsfull daglig sysselsättning utformad utifrån egna önskemål och förutsättningar.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har inneburit ökad valfrihet, större inflytande och bättre livskvalitet för många personer med svåra funktionsnedsättningar. Arbetet med LSS kräver ett stabilt och långsiktigt ansvarstagande från hela samhällets sida. Den som behöver LSS ska, i större utsträckning, ha inflytande över vem som ska utföra vådrehabiliterings- och stödinsatser, liksom utformningen av dessa insatser. Vidare ser vi att möjligheten att delta i arbetslivet utifrån sina egna förutsättningar kan ökas för den som har funktionsnedsättning.

Att befinna sig långt ifrån arbetsmarknaden kan innebära stora risker för ytterligare svårigheter – därför behöver denna grupp ökat stöd. Genom samordningsförbundet Insjöriket kan vi erbjuda ökade möjligheter till denna utsatta grupp – nu finns möjligheten att utvärdera hur det nya arbetssättet förbundet infört har bidragit till invånarnytta.

En av vår tids största folksjukdomar

Allt för ofta går bruk över i missbruk och många gånger handlar det om missbruk av alkohol, narkotika, tabletter och spel. En del drabbas av samsjuklighet, vilket innebär, att personen uppfyller kriterier för både missbruk och psykisk störning samtidigt. Vi behöver därför se till så att de som utvecklat ett missbruk får tillgång till tvärprofessionellt stöd och god vård i stark samverkan så att missbruket avbryts och för möjliggör en återgång till ett nyktert, självständigt och värdigt liv. Samtidigt ska evidensbaserade förebyggande insatser vara en självklar del av Lerums kommun.

Våld i nära relationer

Våld i nära relation är ett omfattande problem i dagens samhälle. Våldet finns överallt och i alla delar av samhället och skiljer inte mellan rik, fattig, högutbildad eller lågutbildad. Det som denna typ av våld har gemensamt är dock att det sker bakom stängda dörrar. Med en nyinrättad befattning som samordnare mot våld i nära relation kan Lerums kommun nu accelerera arbetet. Det kan göras i samverkan med andra kommuner och kvinnojourer men det är viktigt att beakta närheten till stöd och hjälp för Lerums invånare.

Vi ska upprätta ett centrum mot våld i kommunen där all kunskap och all hjälp, som invånarna kan behöva från kommun, region, polis och kvinnojour med flera, finns samlad på ett ställe. Ett sådant centrum kan också öka medvetenheten om vart hjälp finns att få. Det underlättar också för de olika organisationerna, myndigheterna och vårderna att samverka och dela erfarenheter med varandra.

Det är inte alltid helt självklart i mötet med människor att det pågår våld i nära relationer. Vi ska därför införa obligatorisk utbildning rörande våld i nära relationer för berörda anställda i kommunen, både de som jobbar i kommunen, socialtjänsten och äldreboenden. Dessa utbildningar ska även kunna vara en del av upphandlingsunderlag i förekommande upphandlingar. I detta ingår även förskole- och skolpersonal i kommunen. Även skolungdomar behöver utbildas angående vad som faktiskt är våld i nära relationer och hur det kan ta sig i uttryck. Obligatoriska frågor från skolhälsoenheten om våld i nära relationer till samtliga elever ska genomföras.

Ett fortsatt samarbete med Kvinnojouren Olivia är en viktig del av grundförutsättningarna i arbetet med mäns våld mot kvinnor.

Ekonomi och förutsättningar

Stöd och omsorgsnämndens ram ökar med totalt 24,9 miljoner kronor år 2025.

- Ökade priser och löner: 26,4 miljoner kronor
- Justering för minskade po-kostnader: -13,7 miljoner kronor
- Kompensation för tillkommande lokalkostnader: 2,1 miljoner kronor
- Justering mellan nämnder: -2,0
- Riktade medel: 12,0 miljoner kronor.

Kompensation för tillkommande lokalkostnader innefattar en tilläggshyra för BMSS (boenden med särskilt stöd).

Riktade medel	
Daglig verksamhet och LSS inklusive köpta platser	12,0
Totalt riktade medel stöd- och omsorgsnämnden	12,0

Intäkter stöd- och omsorgsnämnden	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Budgetram	840	865	895	921
Tillkommande övriga intäkter*	141			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

Samhällsbyggnadsnämnden

Övergripande ansvar

I samhällsbyggnadsnämndens ansvarsområde ingår bland annat fysisk planering, exploateringsverksamhet, trafikrelaterade frågor, klimatanpassnings-, geoteknik och bullerfrågor, torghandel, avfallsverksamhet, gaturenhållning samt vatten- och avloppsverksamhet, lokalvård, kostverksamhet samt vaktmästeritjänster. Samhällsbyggnadsnämnden företräder kommunen som ägare till kommunens samtliga fastigheter.

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för Hultet, där kommunens invånare bland annat kan lämna återvinningsmaterial, trädgårdsavfall, farligt avfall, skrot och grovsopor. Vidare ingår det i nämndens uppdrag att ansvara för måltidsservice inom skola och äldreomsorg samt drift och utveckling av kommunens alla lokaler.

Samhällsbyggnadsnämnden ska utveckla digitaliseringen för bättre och effektiva arbetssätt i samhällsbyggnadsprocesser. Det kan ske genom helt digitaliserade processer och ärendeflöden.

Prioriterade inriktningar för samhällsbyggnadsnämnden år 2025

- Säkerställa politisk representation i arbetet med markanvisningstävling.
- Markanvisningstävling ska vara huvudregeln som tilldelningsmetod för markanvisning på kommunalmark.
- Ställa tydliga krav på utformning av byggnader i plankartor i enlighet med kommande arkitekturstrategi.
- Öka kommunens leveransförmåga gällande detaljplaner.
- Genomföra strategiska markinköp och detaljplanering i syfte verkställa de behov som fastställts i antagna strategier, policys och program.
- Ta fram en plan för tillgängliggörandet av Säveån så att barriärer tas bort.
- Trygga tillfartsvägarna till våra skolor och skapa trafiksäkra miljöer för elever och barn.
- Ta fram en förnyelseplan för befintligt VA-system med syfte att bland annat identifiera och åtgärda tillskottsvatten på spillvattensystem.
- Utveckla förslaget med resecentrum vid Lerums station så att det bidrar till centrumutvecklingen tillsammans med näringslivet som aktör.
- Ta fram en riktlinje för jakträtter på kommunalmark.

Inriktningar för mandatperioden

En estetiskt tilltalande och vacker kommun med gemensam historia.

Lerum har fem stationssamhällen och två bruksorter som alla bär på vår gemensamma historia. Gemensamt bär vi på ett arv som i vår samhällsplanering behöver utvecklas med respekt för det som en gång var. Våra unika området lockar en filmindustri att varje år förlägga inspelningar här – ett bevis på den dragningskraft vårt historiska vägval har resulterat i. Detta får inte gå förlorat på grund av för lågt eller obefintliga krav på gestaltning när vi nu förtätar våra centra. För att säkerställa den framtida gestaltningen i Lerums kommun gavs förvaltningen i uppdrag i översiktsplanen att ta fram en arkitekturstrategi. Mer behöver dock göras för att säkerställa demokratisk förankring gällande gestaltning.

Byggnation på kommunal mark skapar en unik möjlighet på kravställning gällande estetik för människors upplevelse av miljöer och byggnader. I markpolicyn framgår att det vid en markanvisningstävling ska ställs krav på inlämnande av arkitektskisser. Det framgår dock vidare att den politiska förankringen i val av tilldelad aktör saknas. För att säkerställa bättre påverkansmöjlighet för kommuninvånarna om hur det byggs på kommunens mark menar vi att markanvisningstävling ska vara huvudregeln som tilldelningsmetod för markanvisning på kommunalmark och att politiken ska delta i den jury som idag avgör hur byggnader ska se ut. För att säkerställa tilltalande estetisk på byggnationer på privat mark ska det istället ställas tydliga krav på utformning av byggnader i plankartor. Den övergripande utformningen ska fastställas i arkitekturstrategin.

Planeringen av en växande kommun med framtidstro.

Lerums kommun har numera framdrift i arbetet med detaljplaner. Det är viktigt för att säkerställa en planerad expansionstakt där befolkningsstillväxten ökar i samklang med utbyggnaden av kommunal service så som skolor, förskolor och äldreboenden. Lerums kommun kan numera planera för att vara en attraktiv kommun att leva, bo och verka i hela livet, oavsett vart man i livet befinner sig och oavsett vad för typ av kommunal service man behöver. Det är viktigt för att äldre ska kunna lämna huset när exempelvis intresset och orken för trädgårdsarbetet tryter för att flytta in i den centrala lägenheten. Det är också viktigt för att den nybildade familjen ska kunna lämna den trånga lägenheten för att flytta in i ett rymligare hus. Kommunens leveransförmåga gällande detaljplaner behöver fortsätta att öka.

För att vidareutveckla kommunen förmåga att planera vårt samhälle har olika åtgärder genomförts. Utöver ökad leveransförmåga av detaljplaner har en lokalförsörjningsplan, Ortsprogram och en planeringsstrategi antagits. För att fortsätta utveckla kommunen ska det genomföras strategiska markinköp och detaljplanering. Exempel på ytterligare åtgärder är tillgängliggörandet av Sävåån i Lerum centralort genom att strandpromenad, bryggor och nya passager anläggs. Tillfartsvägarna till våra skolor behöver tryggas så att det skapas trafiksäkra miljöer för elever och barn. Även en förnyelseplan för befintligt VA-system med syfte att bland annat identifiera och åtgärda tillskottsvatten på spillvattensystem behöver verkställas. Lerums centrum behöver också utvecklas. Många

bostadsplaner är på gång tack vare framdriften av detaljplaner med även ytterligare centrumutveckling behöver komma på plats. De långtgående planerna för ett resecentrum är ett givet tillfälle att tillsammans med näringslivet kunna erbjuda ytterligare kontor och verksamheter utöver förenklat kollektivt resande. Samhällsbyggnadsnämnden får därför i uppdrag att utveckla förslaget med resecentrum vid Lerums station så att det bidrar till centrumutvecklingen tillsammans med näringslivet som en aktör.

Jakt och viltvård

Allt fler vittnar om ett utbrett problem med vilt i tätbebyggt område i Lerums kommun. Flera vittnar på vildsvin såväl som älgar i sitt eget bostadsområde som skapar skador men också otrygghet. I Lerums kommun finns redan idag jägare som på uppdrag av kommunen arbetar för att minska störningar och olägenheter som vilt orsakar för såväl infrastruktur som människor. Fler förebyggande insatser behöver göras. Näst intill all kommunal mark som det kan bedrivas jakt på är upplåten med jakträtt. Det finns till och med en intresselista där jaktlag anmält intressen om något jaktarrende sägs upp eller om kommunen köper in ny mark.

Det går inte idag att ställa krav på hur mycket vilt jaktlagen ska skjuta. Däremot kan och bör kommunen ställa krav vilket vilt jaktlagen ska jaga och en åtgärd för att säkerställa att jakten genomförs är att bland annat säga upp jaktarrenden med jaktlag som inte jagar. För att få ett helhetsgrepp i frågan om jakt för att på så sätt kunna effektivt agera när så ska en riktlinje för jakträtter på kommunalmark tas fram där kommunens krav och arbete med jakträtter fastställs.

Ekonomi och förutsättningar

Samhällsbyggnadsnämndens ram ökar med totalt 10,5 miljoner kronor år 2025.

- Ökade priser och löner: 6,8 miljoner kronor
- Justering för minskade po-kostnader: -6,4 miljoner kronor
- Kompensation för tillkommande lokalkostnader: 6,5 miljoner kronor
- Justering mellan nämnder: -0,9 miljoner kronor
- Riktade medel: 4,5 miljoner kronor.

Riktade medel	
Digital samhällsbyggnadsprocess	2,5
Ökad framdrift detaljplaner BMSS (tillfällig)	2,0
Totalt riktade medel samhällsbyggnadsnämnden	4,5

	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Intäkter samhällsbyggnadsnämnden				
Budgetram	220	231	238	245
Tillkommande övriga intäkter*	648			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

Kultur- och fritidsnämnden

Övergripande ansvar

Inom kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde ingår folkbibliotek, öppen ungdomsverksamhet, kulturskola och att förvalta och utveckla kommunens fritidsanläggningar. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar också för föreningsbidrag till idrott- och kulturföreningar liksom bidrag till studieförbund. Nämnden ansvarar också för kommunens kulturverksamhet, konst och konstnärlig utsmyckning. Nämnden ska även verka för bevarande, vård och lämplig användning av byggnader, anläggningar och miljöer av kulturhistoriskt eller estetiskt värde samt främja lokalhistorisk forskning och hembygdsvårdande verksamhet.

Prioriterade inriktningar för kultur- och fritidsnämnden år 2025

- Genomför anpassningar av idrottshallar (inklusive hallgolv), idrottsanläggningar och kulturlokaler för att de ska vara ändamålsenliga.
- Etablera nya konstgräsplaner i syfte att utöka kommunens kapacitet av fotbollsplaner som är spelbara större delen av året.
- Säkerställa utbyggnaden, underhållet och exponeringen av befintliga samt nya ridvägar och vandringsleder.
- Säkerställa att kulturlivet har tillgång till scener och lokaler fram till det att kulturhuset är på plats.
- Genomföra hälsofrämjande projekt för barn och unga i behov av rörelse.
- Genomför åtgärder för att stärka äldres möjligheter till fler sociala kontakter och meningsfulla aktiviteter.
- Utöka samarbetet mellan fritidsgårdar, LUV och det lokala föreningslivet, och aktivt arbeta för gemensamma aktiviteter.
- Erbjud ungdomar i Lerums kommun möjlighet att ansöka om sommarlovskort till reducerat pris för sommaren 2025.

Inriktningar för mandatperioden

Lerums kommun har ett rikt föreningsliv inom både kultur och fritid. För att optimera användningen av kommunens kultur- och fritidsanläggningar, ska dessa anpassas efter identifierade behov. Det finns även ett behov av nya lokaler och anläggningar för kultur- och fritidsverksamheter. Under 2024 har kommunen arbetat fram en strategi för framtida hallar och anläggningar samt utarbetat en policy för fördelning av tider i dessa. Dessa dokument ska nu godkännas av nämnden och implementeras i verksamheten.

I investeringsbudgeten finns flera projekt som ska förverkligas under mandatperioden, bland annat en ny bordtennishall, en komplementishall och konstgräsplaner i olika delar av kommunen. Kommunen förbereder även för ett framtida kulturhus i Dergårdsområdet. Samhällsbyggnadsnämnden hanterar dessa investeringar i dialog med kultur- och fritidsnämnden samt föreningslivet.

För att kommunens fritidsgårdar ska vara attraktiva mötesplatser är det viktigt att de anpassas efter målgruppens behov och intressen. Enligt utvecklingsplanen för öppen ungdomsverksamhet kommer fritidsgårdarna att utvecklas med olika nischade inriktningar, inklusive en inriktning för motorintresserade ungdomar. Samarbetet mellan ungdomsverksamheten och föreningslivet ska stärkas.

Kommunen ska underlätta för målgrupper som har behov av fysiska och sociala aktiviteter. Särskilt fokus läggs på barn och unga med behov av mer fysisk aktivitet samt på att främja meningsfulla aktiviteter för äldre, med inriktning på rörelse och sociala kontakter. Bibliotekens öppettider och personalresurser ska anpassas för att säkerställa att de är bemannade när flest besökare är där. Detta för att kunna ge bästa möjliga service, inklusive hjälp med digitala ärenden.

Ekonomi och förutsättningar

Kultur- och fritidsnämndens ram ökar med totalt 5,7 miljoner kronor år 2025.

- Ökade priser och löner: 2,7 miljoner kronor
- Justering för minskade po-kostnader: -1,2 miljoner kronor
- Kompensation för tillkommande lokalkostnader: 1,2 miljoner kronor
- Justering mellan nämnder: 0,1 miljoner kronor
- Riktade medel: 2,9 miljoner kronor.

Kompensation för tillkommande lokalkostnader innefattar utökad hyra kulturskolan (0,5 miljoner kronor) samt en tillfällig kostnad för avetablering lokal kulturskolan (0,7 miljoner kronor).

Riktade medel	
Sommarlovskort	1,4
Öppen ungdomsverksamhet	0,9
Ökade driftkostnader brygga och fotbollsplaner	0,4
FAR unga	0,2
Totalt riktade medel kultur- och fritidsnämnden	2,9

Intäkter kultur- och fritidsnämnden	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Budgetram	85	91	94	96
Tillkommande övriga intäkter*	7			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

Överförmyndarnämnden

Övergripande ansvar

Överförmyndarnämndens ansvarar och verkställer överförmyndarverksamhet i Lerums kommun. Överförmyndarnämndens huvudsakliga uppgift är att utöva tillsyn över förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamheter.

Överförmyndarnämnden fullgör kommunens uppgifter enligt föräldrabalken, lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn och vad som i övrigt i lag eller annan författning sägs om överförmyndarnämnd.

Överförmyndarnämndens verksamhet är en kommunal och obligatorisk tillsynsmyndighet. Uppdraget består främst i att verka för att personer som företräds av någon annan i ekonomiska och andra frågor, en så kallad ställföreträdare, inte ska drabbas av rättsförluster på grund av ställföreträdarskapet.

Genom sitt uppdrag ska nämnden skydda personer som inte själva kan ta vara på sina rättigheter eller sköta sin ekonomi. En kompetent och engagerad ställföreträdare bidrar i stor utsträckning till stabilitet och en mer hållbar vardag för sin huvudman.

I uppdraget ingår också att utreda behov av god man eller förvaltare samt att rekrytera och utbilda dessa ställföreträdare.

Ekonomi och förutsättningar

Överförmyndarnämndens ram ökar med totalt 0,1 miljoner kronor år 2025.

- Ökade priser och löner: 0,1 miljoner kronor.

Ingen riktad resurs föreslås till överförmyndarnämnden 2025.

Intäkter överförmyndarnämnden	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Budgetram	4	4	4	4
Tillkommande övriga intäkter*	0			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

Individnämnden

Övergripande ansvar

Individnämnden ansvarar för myndighetsutövning som rör enskild person inom socialtjänsten, individ-och familjeomsorg, hälso- och sjukvården, stöd och service till funktionshindrade samt bistånd till enskilda.

Stöd, hemtjänst, särskilt boende, korttidsboende, anhörigvård, mottagning och integration av nyanlända, bostadsanpassning, färdtjänst samt beslut avseende serveringstillstånd.

Nämnden ansvarar också för myndighetsutövning inom förskola och viss annan pedagogisk verksamhet, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, skolbarnsomsorg, gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning.

Prioriterade inriktningar för individnämnden år 2025

- Inför ett månatligt högkostnadsskydd för färdtjänstresor inom kommunen som baseras på taxan för ordinarie regionala kollektivtrafik.

Ekonomi och förutsättningar

Individnämndens ram ökar med totalt 3,2 miljoner kronor år 2025.

- Ökade priser och löner: 3,1 miljoner kronor.
- Justering för minskade po-kostnader: -2,4 miljoner kronor.
- Riktade medel: 2,5 miljoner kronor.

Riktade medel	
Högkostnadsskydd färdtjänst	2,5
Totalt riktade medel individnämnden	2,5

De riktade medlen består av en satsning på högkostnadsskydd för färdtjänst.

Intäkter individnämnden	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Budgetram	98	101	104	107
Tillkommande övriga intäkter*	0			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

Miljö- och byggnadsnämnden

Övergripande ansvar

Miljö- och byggnadsnämnden ska fullgöra kommunens uppgifter avseende myndighetsutövning såväl mot enskild som mot kommunens egen verksamhet inom ramen för miljö- och hälsoskyddsområdet, plan- och byggväsendet samt livsmedel och trafik. Med myndighetsutövning avses rätt att för enskild bestämma om exempelvis förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande.

Miljö- och byggnadsnämnden ska lämna råd, upplysningar och information i frågor som rör nämndens verksamhet.

Prioriterade inriktningar för miljö- och byggnadsnämnden år 2025

- Säkerställa att bygglov hanteras inom 10 veckor.
- Öka resultatet i Höjd kundindex (NKI) företag i Sveriges kommuner och regioner (SKR:s), insiktsmätning.
- Stärka digitaliseringen och automatiseringen av bygglovsprocessen.

Inriktningar för mandatperioden

Höjt kundindex (NKI) företag för bygglov sticker ut i Lerums kommun med sitt fortsatta negativa resultat. Det är viktigt att nämnden arbetar aktivt för att öka resultatet och därmed också servicegraden för kommunens invånare och företag.

Det är viktigt att nämnden säkerställer att ett besked vad gäller bygglov levereras till den sökandes inom 10 veckor.

Ekonomi och förutsättningar

Miljö- och byggnadsnämndens ram minskar med totalt 0,3 miljoner kronor år 2025.

- Ökade priser och löner: 0,5 miljoner kronor.
- Justering för minskade po-kostnader: -0,8 miljoner kronor.

Ingen riktad resurs föreslås till miljö- och byggnadsnämnden 2025.

Intäkter miljö- och byggnadsnämnden	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Budgetram	17	17	17	18
Tillkommande övriga intäkter*	12			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

Valnämnden

Övergripande ansvar

Valnämnden fullgör de uppgifter som enligt gällande författningar ankommer på valnämnd vid genomförande av val till Riksdagen, region, kommunfullmäktige och val till Europaparlamentet samt vid genomförande av folkomröstningar.

Ekonomi och förutsättningar

Valnämndens ram minskar med totalt 1,0 miljoner kronor 2025.

- Tillfälliga projekt 2024 som avslutas: -1,0 miljoner kronor.

Inga riktade resurser föreslås till valnämnden 2025.

Intäkter valnämnden	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Budgetram	1	0	0	0
Tillkommande övriga intäkter*	1			

Investeringar

Investeringsbudgeten för 2025 uppgår till 704 miljoner kronor. De investeringar som samlas i investeringsportföljen uppgår till 450 miljoner kronor. Utöver det som samlas inom investeringsportföljen finns investeringar som anses som särskilt strategiska för kommunen. Dessa redovisas separat.

Investeringar i taxefinansierad verksamhet som VA-verksamhet och renhållningsverksamhet finansieras via taxor.

Investeringsbudget 2025 med plan 2026-2027

Den största andelen investeringar åren 2025 – 2027 sker inom kommunens verksamhetslokaler och inom VA-verksamheten. Kommunen står inför ett flertal stora investeringar, bland annat Norra Hallsås grundskola, Dergårdenområdet, exploatering vid Aspen strand och flera åtgärder för att säkerställa vattenförsörjningen. Inom verksamheterna skola, vård och omsorg finns även årligen behov av investeringar i den dagliga driften. Under perioden gör kommunen även investeringar i ny Kretsloppspark och övertag av förpackningsinsamling.

Grundskolan Norra Hallsås är de kommande tre åren den enskilt största investeringen, med en bedömd kostnad på närmare 500 miljoner kronor. För att skapa framdrift även i övriga ordinarie investeringar i kommunen hanteras denna som ett tillägg utanför budgetramen. Ytterligare strategiska projekt för samhällsutvecklingen är Lerums Vattenverk ombyggnad process och Kretsloppspark Stenkullen och hanteras på liknande sätt i förhållande till budgetram. Samma princip gäller för Dergårdens gymnasium samt parkeringshus, som har en total projektbudget på över 500 miljoner kronor. Kostnaden väntas i utblicksåren 2027-2029. Även strategiska markförvärv hanteras i särskild ordning utanför budgetramen. Kostnaderna fluktuerar kraftigt över åren med en uppskattad genomsnittlig grundnivå på cirka 20 miljoner kronor årligen. Därutöver kan unika markförvärv uppkomma som beslutas enskilt av kommunfullmäktige löpande.

För nytt trafikmot i centrala Lerum kan utbyggnation påbörjas i utblicksåren 2030-2032, men färdigställas därefter. Nytt trafikmot mellan Kastenhof och Floda ligger bortanför utblicksåren.

I tabellen nedan kan fördelningen mellan investeringstyper omfördelas i enlighet med kommunens arbete med investeringsportfölj. Norra Hallsås grundskola, Kretsloppsparken i Stenkullen och Lerums vattenverk ombyggnad process, markförvärv och Dergårdens gymnasium samt P-hus Dergården inkluderas inte i ordinarie budgetutrymme och kan komma att fördelas på andra kalenderår.

Miljoner kronor	Utfall 2023	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Utblick 2028- 2033 (per år)
Ordinarie investeringsbudget	-450	-450	-450	-450	-450	-400
Verksamhetslokaler	-199	-123	-234	-214	-161	-242
Samhällsbyggande verksamhet	-69	-81	-55	-82	-83	-74
Samhällsbyggande verksamhet inom exploatering	x	x	-8	-33	-43	-18
Nämndernas verksamhetsinvesteringar	-23	-30	-41	-25	-39	-26
Investeringar inom exploateringsprojekt*	-18	-44				
Summa skattefinansierade investeringar	-309	-278	-338	-354	-326	-360
Renhållning	x	x	-43	0	0	0
VA verksamhet	-97	-143	-75	-75	-61	-39
VA verksamhet inom exploatering	x	x	-9	-36	-78	-16
VA anslutningsavgifter	14	11	15	15	15	15
VA och renhållning investeringar	-83	-132	-112	-96	-124	-40
Summa ordinarie investeringsbudget	-392	-410	-450	-450	-450	-400
Särskilt strategiska investeringar						
Norra Hallsås grundskola**		-97	-126	-142	-25	
Lerums Vattenverk, ombyggnad process		x	-74	-100	-46	
Kretsloppspark Stenkullen		x	-34	-10		
Gymnasium Dergården***					-50	-250
P-hus Dergården****					-110	-110
Markförvärv		-20	-20	-20	-20	-20
Summa investeringar	-392	-527	-704	-722	-701	-780

X = Ny fördelning år 2025, historiskt utfall ingår i annan rad.

* Investeringar inom exploatering delas upp från och med 2025.

** Norra Hallsås grundskola, tillhörande infrastruktur ingår i ordinarie investeringsbudget.

*** Investeringen planeras pågå fram till och med 2029 där prognosen är 250 miljoner kronor år 2028 och 2029.

**** Investeringen planeras pågå fram till och med 2028.

Kapitalkostnader

Under planperioden 2025-2027 sker en betydande ökning av kapitalkostnader och övriga driftkostnader med anledning av höga investeringsvolymen.

Utifrån investeringsbudgeten 2025-2027 har kapitalkostnader beräknats där investeringarnas prognostiserade avslutsdatum har beaktats. Beräknat på investeringsbudget 2025-2027 samt de uppskattade färdigställandetiderna bedöms kapitalkostnaderna öka med cirka 30 miljoner kronor per år.

Kapitalkostnaderna kommer att påverka verksamheterna när investeringarna avslutas och tas i bruk. I och med att investeringar förskjuts tidsmässigt kommer även kapitalkostnader att förskjutas i tid det är därför svårt att exakt säga när de uppkommer.

Investeringsportföljen

Verksamhetslokaler

- Ett flertal nya grundskoleplatser, förskoleavdelningar och lägenheter inom bostäder med särskild service (BmSS) planeras att byggas de närmaste åren.
- Byggnation av ett boende i Lerum och ett i Floda kommer pågå och förväntas stå klart år 2026. Ambitionen är att påbörja två boenden per år tills behovet är tillgodosett och takten kan minska.
- Torpskolan kommer få ett tillskott av idrottshall och nya undervisningslokaler i slutet av år 2024. Under år 2026 förväntas ombyggnationen av Torpskolan fullt ut vara färdigställd, med 150 nya grundskoleplatser.
- Grundskolan Norra Hallsås förväntas stå färdig år 2027 med 800 grundskoleplatser och projektet inkluderar ökad trafiksäkerhet, nya vandringleder och marksanering.
- Vid Kring Alles väg planeras för en ny förskola med sex avdelningar. Utifrån uppdaterad lokalförsörjningsplan förflyttas behovet fram och färdigställande planeras till år 2030, detaljplanering pågår.
- Renovering och ombyggnad av Vattenpalats har prioriterats i framdrift och kommer pågå med en plan att vara färdigställd hösten 2026.
- Planförfarande för Ishall Stenkullen pågår för att möjliggöra en nybyggd Ishall år 2026.
- Nybyggnation av Tennishall beräknas starta år 2026 genomförandet samordnas i tid med Exploateringsprojekt Aspen strand som kan komma att ändras.
- Detaljplanering av Dergårdsområdet pågår där planen är att byggnation kommer starta av ny gymnasiebyggnad och parkeringshus år 2027.

Samhällsbyggande verksamhet

- Arbete med trafiksäkerhetsåtgärder, underhåll av vägar och åtgärder för att förebygga ras och skred pågår löpande.
- Planering för fler parkeringsplatser i centrala Lerum pågår liksom planering för ett mer sammanhängande cykelvägnet.
- Under året kommer ombyggnationen av Flodamotet att pågå. Utbyggnaden förväntas vara färdig år 2027.
- I centrala Lerum planeras för ett nytt resecentrum med både ökad kapacitet för kollektivtrafiken och en mer attraktiv vänte- och bytespunkt för kollektivtrafikresenärerna. Själva byggnaden är tänkt att uppföras av regionen, men kommunen har investeringar i form av anläggning av mark och trafikåtgärder. Resecentrum Lerum C väntas stå klart till år 2028.

Taxefinansierad verksamhet: VA och renhållning

- Byggnation av ny kretsloppspark i Stenkullen pågår. Den förväntas stå klar under 2026.
- Under året intensifieras arbetet för att säkerställa dricksvattenproduktionen och möjliggöra för fortsatt befolkningstillväxt. Förutom åtgärder kring Lerums vattenverk som planeras vara färdigställda år 2027, planeras även för investeringar för säkrad vattenförsörjning vid Gråbo.
- Insatser sker för att säkerställa produktionskapaciteten vid överföringsledning Sjövik – Björboholm, med slutår 2025. Byggnation planeras att starta år 2025 och pågår i flera år för att skapa möjlighet till vatten och avloppsanslutningar för boenden kring Alsjön och Krokjön i Gråbo.
- VA-utbyggnader i samband med exploateringsprojekt som till exempel Aspen Strand planeras starta under året 2025.

Exploatering

- Dergården innehåller stora kommunala investeringar, som nytt gymnasium och nytt kulturhus. Här planeras också för nya bostäder. Hela paketet med både utbyggnad av infrastruktur och de kommunala verksamhetslokalerna beräknas kosta drygt en miljard kronor. Exploateringen väntas färdigställas i början av 2030-talet.
- Under året kommer även exploateringsprojekten Aspen strand och Växthustomten starta.

Strategiska projekt

Varje år identifieras ett antal investeringsprojekt som följs upp särskilt vid tertialuppföljningarna. År 2025 har följande projekt identifierats:

Strategiska projekt (Projekt med särskild uppföljning 2025)	Kalkylfas	Prognos totalt projekt- kalkyl (tkr)	Prognostiserat slutår	Förväntad Effekt
Torpskolan	Genom- förande	218 000	2026	150 nya grundskoleplatser
Grundskola Norra Hallsås	Genom- förande	426 000	2027	800 nya grundskoleplatser
Reservkraft	Förstudie	14 000	2029	Skydda liv och hälsa
Renovering och ombyggnad Vattenpalatset	Planering	130 000	2026	Ökad möjlighet till attraktiv simundervisning, fritidsverksamhet och mötesplats.
Nybyggnation Ishall Stenkullen	Planering	60 000	2026	Ökad möjlighet till fritidsverksamhet och attraktiv mötesplats.
Flodamotet	Genom- förande	49 500	2027	Öka trafiksäkerheten, möjliggöra bussanknytning och pendelparkering.
Resecentrum Lerum C	Förstudie	40 000	2028	Mer attraktiv bytespunkt och förbättrad kollektivtrafik.
Kretsloppspark Stenkullen	Genom- förande	94 000	2026	Kretsloppsanpassad återvinningscentral
VA utbyggnad Alsjön- Kroksjön	Planering	76 000	2027	Möjlighet till kommunalt vatten och fungerande avlopp för flera fastigheter
Överföringsledning Sjövik- Björboholm	Planering	49 500	2025	Fungerande avlopp för flera fastigheter
Gråbo förstärkt vattenförsörjning	Förstudie	x	x	Säkerställd nuvarande och framtida dricksvattenproduktion
Lerums Vattenverk ombyggnad process	Planering	236 000	2027	Ökad och bättre vattenförsörjning
Paket Dergården	Förstudie	1 050 000	2030-2032	Nya kvarter med gymnasium, kulturhus, bostäder, parkeringshus och infrastruktur
Aspen strand	Förstudie	253 000	2030-2031	Nya kvarter med bostäder, förskola och infrastruktur

Koncernen

Lerums kommun äger tre bolag till 100 procent. Lerum Energi AB, Kommanditbolaget Hedeheim samt AB Aspenäs Villastad. AB Aspenäs Villastad ingår inte i den sammanställda redovisningen (koncernredovisningen) då det är ett vilande bolag och är utan väsentlig betydelse för kommunen.

Nedan redovisas en resultatsammanställning för Lerum Energi AB samt för KB Hedeheim (preliminära siffror).

	Lerum Energi AB			KB Hedeheim		
	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
miljoner kronor						
Intäkter	354	368	380	23	23	23
Kostnader	-323	-329	-337	-13	-13	-13
Resultat efter finansiella poster	31	39	43	10	10	10

Bolagen styrs av respektive bolagsordning och fastställda ägardirektiv. Årligen sker överläggningar mellan kommunstyrelsen och respektive bolagsstyrelse för de helägda bolagen inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Finansiella rapporter

Driftredovisning

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kommunfullmäktige	-4	-5	-5	-5	-5
Kommunstyrelsen	-241	-253	-275	-284	-292
Utbildningsnämnden	-1 437	-1 487	-1 567	-1 622	-1 669
Stöd och omsorgsnämnden	-784	-840	-865	-895	-921
Samhällsbyggnadsnämnden	-202	-220	-231	-238	-245
Kultur- och fritidsnämnden	-80	-85	-91	-94	-96
Överförmyndarnämnden	-4	-4	-4	-4	-4
Individnämnden	-91	-98	-101	-104	-107
Miljö-och byggnadsnämnden	-19	-17	-17	-17	-18
Valnämnden	0	-1	0	0	0
Revisionen	-2	-2	-2	-2	-2
Summa nämnder	-2 863	-3 011	-3 156	-3 266	-3 359
Finansförvaltningen	-14	33	58	58	58
Summa driftsredovisning	-2 877	-2 978	-3 098	-3 208	-3 301

Resultaträkning

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Verksamhetens intäkter	606	608	627	647	668
Verksamhetens kostnader	-3 334	-3 439	-3 554	-3 683	-3 782
Avskrivningar och nedskrivningar	-149	-133	-172	-173	-187
Verksamhetens nettokostnader	-2 877	-2 965	-3 098	-3 208	-3 301
Skatteintäkter	2 583	2 670	2 792	2 925	3 052
Generella statsbidrag och utjämning	418	415	443	431	413
Verksamhetens resultat	124	120	137	148	164
Finansiella intäkter	54	11	10	11	10
Finansiella kostnader	-115	-131	-99	-90	-105
Resultat efter finansiella poster	62	0	48	68	69
varav jämförelsestörande poster	12				
Årets resultat inklusive ansvarsförbindelse	62	0	48	68	69
Årets resultat exklusive ansvarsförbindelse	65	18	20	28	37

Sammanfattad kassaflödesanalys

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kassaflöde från den löpande verksamheten	247	377	255	351	410
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-391	-455	-704	-700	-700
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	108	187	290	324	290
Årets kassaflöde	-36	109	-159	-25	0

Balansräkning

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Tillgångar					
Anläggningstillgångar					
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	4 133	4 026	4 837	5 492	5 992
Finansiella anläggningstillgångar	272	275	275	272	270
Summa anläggningstillgångar	4 405	4 301	5 112	5 764	6 262
Omsättningstillgångar					
Förråd och exploatering	5	22	22	22	22
Fodringar	405	309	309	343	234
Kortfristiga placeringar	308	245	340	340	340
Kassa och bank	74	259	100	75	75
Summa omsättningstillgångar	792	835	771	780	671
Summa tillgångar	5 198	5 136	5 883	6 544	6 933
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital					
Årets resultat	62	0	48	68	69
Övrigt eget kapital	1 291	1 319	1 319	1 367	1 435
Summan eget kapital	1 353	1 319	1 367	1 435	1 504
Avsättningar					
<i>Avs. för pensioner + liknande förpliktels</i>	927	1 040	1 060	1 016	989
<i>Pensioner intjänade from 1998</i>	289	385	437	433	438
<i>Pensioner intjänade före 1998</i>	638	655	623	583	551
Övriga avsättningar	164	130	164	164	164
Summa avsättningar	1 091	1 170	1 224	1 180	1 153
Skulder					
Långfristiga skulder	1 838	2 153	2 698	3 014	3 297
Kortfristiga skulder	917	495	594	915	979
Summa skulder	2 754	2 648	3 292	3 929	4 276
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	5 198	5 136	5 883	6 544	6 933

Investeringsredovisning

Miljoner kronor	Utfall 2023	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Utblick 2028- 2033 (per år)
Ordinarie investeringsbudget	-450	-450	-450	-450	-450	-400
Verksamhetslokaler	-199	-123	-234	-214	-161	-242
Samhällsbyggande verksamhet	-69	-81	-55	-82	-83	-74
Samhällsbyggande verksamhet inom exploatering	x	x	-8	-33	-43	-18
Nämndernas verksamhetsinvesteringar	-23	-30	-41	-25	-39	-26
Investeringar inom exploateringsprojekt*	-18	-44				
Summa skattefinansierade investeringar	-309	-278	-338	-354	-326	-360
Renhållning	x	x	-43	0	0	0
VA verksamhet	-97	-143	-75	-75	-61	-39
VA verksamhet inom exploatering	x	x	-9	-36	-78	-16
VA anslutningsavgifter	14	11	15	15	15	15
VA och renhållning investeringar	-83	-132	-112	-96	-124	-40
Summa ordinarie investeringsbudget	-392	-410	-450	-450	-450	-400
Särskilt strategiska investeringar						
Norra Hallsås grundskola**		-97	-126	-142	-25	
Lerums Vattenverk, ombyggnad process		x	-74	-100	-46	
Kretsloppspark Stenkullen		x	-34	-10		
Gymnasium Dergården***					-50	-250
P-hus Dergården****					-110	-110
Markförvärv		-20	-20	-20	-20	-20
Summa investeringar	-392	-527	-704	-722	-701	-780

* Investeringar inom exploatering delas upp från och med 2025.

** Norra Hallsås grundskola, tillhörande infrastruktur ingår i ordinarie investeringsbudget.

*** Investeringen planeras pågå fram till och med 2029 där prognosen är 250 miljoner kronor år 2028 och 2029.

**** Investeringen planeras pågå fram till och med 2028.